

Kandidatnummer: 6036

BBABAC BACHELOROPPGAVE

Hvilke risikofaktorer øker faren for utilsiktet flytting i fosterhjem, og hvilke implikasjoner gir det for barnevernstjenestens arbeid med å forebygge brudd?

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

UIS mars 2023

Kandidatnummer: 6036

Antall ord: 9691

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema.....	s.4-5
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	s.5
1.3 Begrepsavklaringer.....	s.6
1.3.1 Fosterhjemscommune	s.6
1.3.2 Utsiktet flytting	s.6
1.4 Formålet med oppgaven	s.6

2.0 Teori

2.1 Juridisk rammeverk for barnevernstjenesten	s.7-8
2.1.1 Barnevernets ansvar	s. 8
2.1.2 Fosterhjemmets ansvar	s.8-9
2.2 Tilknøtningsteori	s.9-10
2.3 Utsiktet flytting	s.11
2.4 Politisk rammeverk	s.11-12
2.5 Fosterforeldrenes fysiske og psykiske helse	s.13

3.0 Metode

3.1 Valg av metode	s.14
3.2 Litteraturstudie som metode	s.14-15
3.3 Datainnsamling	s.15

Kandidatnummer: 6036

<i>3.3.1 Inklusjons - og eksklusjonskriterier</i>	s.15-17
3.4 Analyse ved hjelp av en oversiktstabell	s.18-20
3.5 Presentasjon av forskningsartiklene	s.20-23
4.0 Funn & diskusjon	
<i>4.1 Samarbeid mellom barnevernstjenesten og fosterhjem</i>	s.24-26
<i>4.2 Forhold ved barnet i fosterhjemmet</i>	s.26-28
<i>4.3 Egne barns erfaringer</i>	s.28-30
6.0 Avslutning	s.31-32
7.0 Litteraturliste	s.33-35

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

Regjeringens mål er at færre barn skal oppleve utilsiktede flyttinger fra fosterhjemmene sine (Barne- og familiedepartementet, 2021, s.4). I en norsk studie fra 2010 ser vi at av 70 fosterhjems plasseringer, endte 40% av disse i utilsiktet flytting under et tidsrom på 7-8 år (Sundt, 2016, s.532). Fosterhjemsomsorgen er et av de mest kompliserte områdene i barnevernet (NOU 2018:18, s.9). Fosterhjemsbarna kommer ofte fra en omsorgssituasjon som tilsier at de har behov for tilrettelegging, hjelp og støtte på ulike områder. Deres bakgrunn kan være preget av fattigdom, psykisk sykdom hos foreldrene og eller rusmisbruk. Omtrent halvparten av barna har erfart overgrep eller vold, og ca halvparten har symptomer for en eller flere psykiske diagnoser. I tillegg så har noen av fosterbarna har tidlig i sitt liv tatt mye ansvar hjemme og derfor blitt svært selvstendige. Mens noen må lære seg å håndtere og mestre nye oppgaver når de flytter inn i et fosterhjem (NOU 2018:18, s.11).

Omsorgsovertagelse er det mest inngripende tiltaket barnevernstjenesten kan foreta seg. Dette er saker som engasjerer juridisk så vel som menneskelig. Den senere tid har det blitt fremmet saker for den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg. Sakene har handlet om spørsmål hvorvidt Norge har plassert barn i fosterhjem lovstridig. Et eksempel på dette er Strand-Lobben saken (Ofstedahl, 2019).

Barnevernet skal i det lengste forsøke med hjelpetiltak i hjemmet for å hindre omsorgsovertagelse. Barnevernets arbeid for å hindre omsorgsovertagelse gjør at mange av disse tiltakene tidvis foregår for lenge (Bunkholdt, 2018, s.180). For noen barn betyr det at de må leve under omsorgssvikt lengre enn de selv tåler. Barnas reaksjoner på langvarig omsorgssvikt kan være atferdsvansker og emosjonelle problemer. Når disse barna flytter til sine fosterhjem, kan de særlige behovene til barna bety krevende omsorgsoppgaver for fosterforeldre (Bunkholt, 2018, s.181). Dette kan gjøre det ekstra vanskelig å etablere en god og trygg relasjon til fosterbarnet og kan bli for mange fosterhjem vanskelig og stå i over tid. En kartleggingsstudie av fosterforeldre viser at en av fire har tenkt på å si opp fosterhjemsavtalen (Sundt, 2016, s.533).

En utilsiktet flytting innebærer at flytting fra fosterhjemmet skjer tidligere enn planlagt, og på grunn av vansker som har oppstått (Backe-Hansen et al, 2013, s.13). En utilsiktet flytting kan

være en tilleggsbelastning for barnet med brudd på stabilitet i omsorgen, redusert livskvalitet og reduserte sjanser for å klare seg godt som voksen. Flyttingen kan i tillegg føre til retraumatisering og forverring av barnets situasjon (Sundt, 2016, s.532). Barn som har levd lenge under omsorgssvikt får ofte alvorlige reaksjoner senere i livet (Bunkholt, 2018, s.181). Studier viser at risikoen for brudd i fosterhjemmet er økende i takt med barnets alder. Ca halvparten av de barna som bor i fosterhjem er over 12 år gamle (NOU 2018:18, s.12). Ifølge Bunkholt (2018) er en plassering av tenåringer spesielt risikabelt (s, 182). Studier viser også at det er større sjanse for enda en ny flytting dersom en utilsiktet flytting først allerede har skjedd (Backe-Hansen et al, 2013, s.7). Barnet som er den som må flytte blir den skadelidende part ved en utilsiktet flytting. (Backe-Hansen et al, 2013, s. 8).

Jeg ønsker i min bachelor oppgave å se på hvilke risikofaktorer som øker faren for at et fosterhjemsoppdrag ender i brudd, og hvilke implikasjoner dette gir for barnevernstjenestens arbeid med å forebygge dette. Min interesse for dette feltet kom under praksistiden min i Gjesdal barneverntjeneste. Veilederen min hadde oppfølging av fosterhjem som hovedansvarsområde, og jeg fikk erfare kompleksiteten i en fosterhjems plassering.

1.2 Presentasjon av problemstilling og avgrensninger

På bakgrunn av dette vil jeg i denne oppgaven se på hvilke risikofaktorer barnevernstjenesten må tenke på for å unngå brudd i fosterhjem, og videre hvilke konsekvenser risikofaktorene har for barnevernstjenestens arbeid inn mot fosterhjemmet. Problemstillingen min er følgende:

Hvilke risikofaktorer øker faren for utilsiktet flytting i fosterhjem, og hvilke implikasjoner gir det for barnevernstjenestens arbeid med å forebygge brudd?

For å svare på problemstillingen vil jeg anvende norsk litteratur om utilsiktede flyttinger i norske fosterhjem. Oppgaven er avgrenset til norske fosterhjem, og derfor er alle mine benyttede forskningsartikler norskproduserte.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Fosterhjemskommune

Fosterhjemskommune er den kommunen fosterhjemmet ligger og barnet da bor. Fosterhjemskommunen skal gi nødvendig helse- og omsorgstjenester og føre tilsyn med alle barn som bor i fosterhjem i kommunen. Det er som regel også i denne kommunen barnet går på skole eller barnehage (NOU 2018:18, s.15).

1.3.2 Utilsiktet flytting

En utilsiktet flytting innebærer at flyttingen fra fosterhjemmet skjer tidligere enn planlagt og på grunn av vansker som har oppstått (Backe-Hansen et al, 2013, s.13).

1.4 Formålet med oppgaven

Jeg ønsker i denne oppgaven å se nærmere på ulike risikofaktorer til at et fosterhjemsoppdrag ender i brudd. Jo mer kunnskap vi har om årsaken til brudd, dess mer målrettet og effektivt kan barnevernstjenesten arbeide for å unngå dette. Jeg vil også se på hvilke implikasjoner disse risikofaktorene gir for barnevernstjenestens arbeid med å forebygge brudd i fosterhjem.

2.0 Teori

I denne delen av oppgaven vil det bli redegjort for det teoretiske rammeverket oppgaven er bygget opp på og som jeg senere vil anvende i drøftingsdelen. Jeg vil først gjøre rede for det juridiske rammeverket som angår temaet. Dette er vesentlig for det er i dette feltet barnevernstjenesten har sitt juridiske handlingsrom. Jeg vil gjøre rede for hva som er barnevernets ansvar og hva som er fosterhjemmets ansvar. Dette gjør jeg fordi det på denne måten blir klart hvem som er ansvarlig for hva i arbeidet med og opprettholde fosterhjemmet stabilt for å unngå en utilsiktet flytting. Teori om tilknytning er relevant fordi det forteller oss noe om hvordan barn på ulike måter knytter seg til sine omsorgspersoner. Videre vil jeg vise til litteratur som kan forklare årsaker bak utilsiktede flyttinger. Årsaker kan fortelle oss om hvilke risikofaktorer som kan ligge bak, samt også peke på hva barnevernstjenesten kan bistå med for å hindre at det kommer til det punktet. Like viktig som de juridiske rammene, er de politiske rammene som vil bli gjort rede for. Isdal (2022) skriver noe om hjelperens fysiske og psykiske fungering (s.168). Dette vil jeg gjøre rede for sett i sammenheng med fosterforeldres behov for å mestre rollen. Siden hjelperen i denne oppgaven er relatert til fosterforeldre har jeg valgt å bytte ut «hjelperen» med «fosterforeldre» i teksten.

2.1 Juridisk rammeverk for barnevernstjenesten

Alt fosterhjemsarbeid ligger under legalitetsprinsippet, som vil si at alle tiltak skal være hjemlet i lov (Bunkholdt, 2018, s.16). Barnevernets hovedprinsipp er nedfelt i Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov § 104. Hovedprinsippet handler om hensynet til barnets beste og er i tillegg nedfelt i Lov 18.juni 2021 nr 97 barnevernsloven §1-3, og videre i lov 21.mai 1999 nr 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettighetsloven) 3 nr 1 om barns rettigheter (BK).

Barnets egen mening er et viktig moment i vurderingen av barnets beste ifølge bvl §1-4 og BK art 3 og 12. Barnet skal alltid få tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og har full rett til å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal høres, og dets meninger skal legges vekt på i samsvar med barnets alder og modenhet, og gis anledning til å uttale seg før fosterhjem velges (FOR, 2003, § 4, 5.ledd).

Barn har rett til omsorg og beskyttelse, og aller helst i egen familie (bvl, 2021, § 1-5). Barn skal ikke bli skilt fra sin familie. Dette med mindre når barnevernstjenesten etter rettslig prøving, etter gjeldende lover og regler bestemmer at atskillelse er nødvendig av hensyn til barnets beste jf. BK art 9. Dette støttes også opp i under BK art 8 og Grl § 104 3.ledd. Alle tiltak fra barnevernet skal i tillegg være så lite inngripende for barnet og familien som overhodet mulig (bvl, 2021, § 1-5). I henhold til BK art 8 nr. 1 og Grunnloven paragraf 102 1. ledd, har både barn og voksne rett til respekt for privatliv og familieliv.

2.1.1 Barnevernets ansvar

Det er fosterforeldre, som på vegne av barnevernstjenesten og deres fastsatte rammer, som er omsorgsgivere når barnevernet har overtatt omsorgen for et barn (bvl, 2021, § 5-4 2.ledd). Dersom barnet flyttes etter bvl §§ 4-2 og 5-1 plikter barnevernstjenesten følge opp barnet etter at vedtak om omsorgsovertakelse er iverksatt. Barnevernstjenesten forpliktes videre til å følge med på hvordan barnet utvikler seg, og påse at det får forsvarlig omsorg. Barnevernstjenesten i omsorgskommunen har også ansvaret for å følge opp fosterfamilien så lenge barnet er i fosterhjemmet. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å følge opp fosterhjem som etaten tilbyr (bvl, 2021, § 9-6).

Oppfølgingen skal inkludere veiledning, råd og støtte til fosterforeldre så lenge som barnet bor i hjemmet (FOR, 2003, § 7). Oppfølgingen i fosterhjemmet skal være helhetlig, og tilpasses til hver enkelt fosterfamilie. Det er barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) som har ansvaret for at fosterhjemmene får den grunnleggende opplæringen de skal ha (FOR, 2003, § 3 2.ledd). Lovteksten sier at det er fosterhjemmet som har krav på opplæring og veiledning, loven spesifiserer ikke spesifisert fosterforeldre. Derfor forstås det også at barn som bor i fosterhjemmet også har de samme rettighetene (Sundt, 2016, s. 386).

2.1.2 Fosterhjemmets ansvar

Fosterforeldre skal i tillegg ha særlig evne, tid og overskudd til å gi fosterbarnet et trygt og godt hjem (bvl, 2021, § 9-3). Fosterhjemmets rettigheter og plikter er gjennom en privatrettslig avtale med barnevernstjenesten regulert ved kontrakt (bvl, 2021, §9-7). Det er

også fosterhjemsavtalen som regulerer barnevernstjenesten og fosterforeldrenes forpliktelser i forbindelse med en fosterhjems plassering (NOU 2018:18, s.150).

Fosterforeldre ses på som omsorgsutøvere som handler på barnevernstjenestens vegne dersom barnevernet har overtatt omsorgen for barnet. Er barnet plassert frivillig, er det de biologiske foreldre fosterforeldrene utøver omsorgen for (bvl, 2021, § 5-4). Dette er årsaken til at de individuelle rettighetene til fosterforeldre i liten grad er lagt vekt på rundt ordningen med fosterhjem. Barnevernloven gir ikke fosterforeldre mange rettigheter. De viktigste juridiske rammene for fosterhjemmene, er barnevernslovens regulering av plikten barnevernstjenesten har til oppfølging og kontroll av barnets situasjon og kommunens plikt til å føre tilsyn med barnet som bor i fosterhjem. Fosterforeldre skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn, og opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. Livssituasjon må være stabil, de må ha god helse og gode samarbeidsevner. I tillegg må de også ha ordnet økonomi, husstand og sosialt nettverk som gir fosterbarnet mulighet til livsutfoldelse (FOR, 2003, § 3).

2.2 Tilknytningsteori

Nesten alle barn som har flyttet fra sine fosterhjem fire ganger eller flere, fylte kriterier for en form for tilknytningsforstyrrelse (Sundt, 2016, s.533). Barn av omsorgspersoner som ikke er følelsesmessige tilgjengelige har større sjanse for å ha negative følelsesmessige reaksjoner. Dette er en tilknytningsstrategi som disse barna benytter seg av for å bli sett av omsorgspersonene sine. Barn med utrygg tilknytning viser seg også å også ha større negative følelsesmessig uttrykk. Dette er mulig en strategi for å redusere sjansen for enda mer avvisning fra omsorgspersoner (Smith, 2008, s.25).

Mary Ainsworth og hennes medarbeidere gjorde en studie hvor de undersøkte barns reaksjoner på å bli forlatt av sine omsorgspersoner i en kort periode. Forskerne fant individuelle ulikheter i barns tilknytning og begrepsfestet disse retningene og mente at barn utviste trygg, utrygg og unnvikende eller utrygg og ambivalent tilknytning til sine omsorgspersoner (Smith, 2008, s.83). I tillegg finnes en fjerde tilknytningsstil som kalles desorganisert tilknytningen. Her virker det til å mangle en samlet tilknytningsstrategi, selv om barnet kan benytte seg av underliggende elementer av en av de andre strategiene (Smith, 2008, s.87).

Tilknytningserfaringene barnet har, lager grunnlaget for hvordan de ser sine omsorgspersoner og seg selv, og kalles indre arbeidsmodeller (Smith, 2008, s.24). Arbeidsmodeller utvikles på bakgrunn av erfaringer barnet har med sine omsorgspersoner, og sier noe om det eksisterer tillit og eventuell graden av tillit til sine omsorgspersoner. Et elsket, trygt og respektert barn som får alle sine behov dekket vil for eksempel kunne ha en indre arbeidsmodell av seg selv som verdig til å bli elsket. På den andre siden vil et barn som har levd under motsatte forhold som for eksempel omsorgssvikt ville kunne utvikle en indre arbeidsmodell som ikke er verd å bli elsket (Sundt, 2016, s.401).

Alle barn vil etablere en tilknytningsrelasjon til mennesker rundt seg helt uavhengig av deres omsorgssituasjon. Det er kvaliteten på tilknytningen som vil påvirkes av omsorgssituasjon og barnets iboende egenskaper (Smith, 2008, s.25). Med trygg tilknytning menes det at barnet føler at den har et sterkt følelsesmessig bånd til en eller flere omsorgspersoner, samtidig som at det opplever beskyttelse og tilhørighet (Schibbye, 2017, s.102).

John Bowlby mente at emosjonene til barnet hadde mye å si for tilknytning til sine omsorgspersoner. Deres uttrykk og handlinger gir omsorgspersoner verdifull informasjon (Smith, 2008, s.24). Tilknytning kan ses på som et bånd av følelser, og fungerer som lim mellom omsorgsperson og barnet. Emosjonsregulering er viktig for å kommunisere og samhandle med omsorgspersoner. Det antas barn med trygg tilknytning vil være bedre rustet til å håndtere dette enn barn med utrygg tilknytning (Smith, 2008, s. 25).

10% av alle barn lever med en desorganisert tilknytningsstil. Det vil si at barnet ikke har en organisert og fast strategi å forholde seg til sine omgivelser på. Slike barn kan opptre aggressivt, straffende og avvise omsorg. Mange fosterhjem vil kunne møte et barn med tilknytningsstil som er desorganisert. For fosterforeldre og andre som omgås slike barn kan barna med slike vansker være svært vanskelige å forstå (Sundt, 2016, s.402).

Tross dette er det viktig å merke seg at tilknytningsstilen kan endres gjennom hele livet. Betingelsen for dette er at omsorgen til barna er utviklingsstøttene og god slik den etterstrebes å være i norske fosterhjem (Sundt, 2016, s.403).

2.3 Utsiktede flyttinger

Av en eller flere grunner kan et fosterhjemsoppdrag avsluttes, enten planlagt eller uplanlagt (Sundt, 2016, s. 531). Dette kan både skje akutt, men også planlagt etter en prosess over tid. En plassering i fosterhjem involverer barnet, biologiske foreldre, fosterforeldre og barnevernstjenesten (Backe-Hansen et al, 2013, s.8). For et barn som bor i fosterhjem vil en utsiktet flytting være en tilleggsbelastning som fører til brudd på stabilitet. Dette kan også være traumatisk for barnet om flyttingen skjer akutt. Det kan for barnet øke sjansen for dårligere livskvalitet, en forsterkning av problemer og kan reduserer sjansene barnet har for å klare seg godt senere i livet (Sundt, 2016, s. 532).

Fosterbarn kan også selv ønske å bli flyttet fra fosterhjemmet, og derfor være en årsak til brudd. Barnets kjønn eller etnisitet har ikke vist betydning. Adferdsvansker hos barnet viser seg også å være en årsak til brudd i fosterhjemmet. En annen årsak er at fosterforeldrene ser at oppdraget går utover egne barn (Sundt, 2016, s. 533). Forandringer i situasjonen i hjemmet som sykdom, død og skilsmisse er også en årsak til brudd. Det samme kan problematiske forhold til barnevernstjenesten og biologiske foreldre være. Det er barnevernstjenestens til enhver tid gjeldende ressurser og rammebetingelser som sier noe om hvordan en fosterhjems plassering blir fulgt opp (Backe-Hansen et al, 2013, s. 8).

2.4 Politisk rammeverk

Det ble i 2017 oppnevnt et fosterhjemsutvalg (NOU 2018:18) hvor mandatet har vært å sikre fosterfamilier og fosterbarna forutsigbarhet, og trygge rammer. På bakgrunn av blant annet NOU 2018:18 sitt forslag til et bedre barnevern, har barne- og familie departementet utviklet Regjeringens fosterstrategi 2021-2025 «Et trygt hjem for alle».

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har som formål å holde på med forskning og utviklingsarbeid som kan være med på å øke kunnskapen om sosiale forhold, men også endringsprosesser (Falch-Eriksen, 2018, s. 2). De har utarbeidet en rapport som bakgrunnsarbeid for NOU 2018:18. Hovedmålet var å beskrive hva som skal kunne sikre en trygg omsorgssituasjon med forutsigbarhet for fosterbarnet (Falch-Eriksen, 2018, s.3). Gjennomgangen konkluderer med at rammebetingelsene fosterhjemmene må forholde seg til varierer veldig fra kommune til kommune. Det samme gjelder hvordan barnevernstjenesten samarbeider med andre instanser og hvilken oppfølging fosterhjemmene blir tilbudt. Flere

fosterhjem opplever uforutsigbarhet og urettferdighet knyttet til måten rammebetingelsene fastsettes. Den individuelle forhandlingen mellom fosterhjem og barnevernstjenesten kan i noen tilfeller være med på å bidra til konflikter. Slik dette fremstår er det flere ting som tyder på at de fastsatte rammebetingelsene ikke bare fastsettes ut fra fosterhjemmets behov for støtte. Derfor kan det tenkes at rammebetingelsene heller ikke alltid bidrar til at fosterhjemsoppdraget lykkes (NOU 2018:18, s.9). Oppfølgingen av barnet og fosterfamilien må være av god kvalitet og dynamisk ettersom behovet til barnet og familien vil endres over tid. Tilpasset og god oppfølging med andre tjenester som skole, barnehage og helse- og omsorgstjenestene krever også godt samarbeid (NOU 2018:18, s.12).

Standardiserte økonomiske betingelser vil kraftig redusere behovet for fosterforeldre å forhandle med barneverntjenesten. Dette vil kunne bidra til at den kontakten mellom barnevernstjenesten og fosterhjemmet heller handler om vurderinger som behov for hjelp og støtte fremfor økonomi. Barnevernstjenestens største utfordring er å rekruttere nok riktige fosterhjem som kan møte barnas behov. I tillegg trenger fosterhjemmene skikkelig tilrettelegging og forutsigbare rammevilkår for å sikre stabilitet og dermed forhåpentligvis unngå brudd (NOU 2018:18, s.22).

Barneverntjenesten er pliktet til å kunne sikre fosterfamilier og deres fosterbarn stabilitet under omsorgsplassering, derfor må man foreta en analyse av de ulike faktorer i forløpet i plasseringen som kanskje kan skape en ustabil omsorgssituasjon. For å gjøre dette må vi dekonstruere fosterhjems plasseringen i ulike deler som er viktige for å forstå de mekanismene som fører til stabilitet (Falch-Eriksen, 2018, s.21). Ulike faktorer som kan være med å medvirke til at en plassering blir ustabil kan ligge både hos fosterhjemmet, barnevernstjenesten, biologiske foreldre, eller andre arenaer hvor barnet ferdes som skole og barnehage– men også hos barnet selv (Falch-Eriksen, 2018, s.23).

2.5 Fosterforeldrenes fysiske og psykiske helse

Mange fosterforeldre står i emosjonell overaktivering over lang tid. Det innebærer at kroppen utløser store mengder stresshormoner som igjen har en effekt på både den somatiske, kognitive og emosjonelle funksjonen for fosterforeldrene. Dette kan være helseskadelig. For å forebygge dette vil det være hensiktsmessig å sette inn tiltak som skaper brudd i den kroniske aktiveringen. Målet er å lage pauserom for at man skal kunne avspenne og hente seg inn igjen (Isdal, 2022, s.167). Fysisk aktivitet er viktig for vår måte å håndtere stress. En sterk kropp tåler mer belastning av den emosjonelle sorten enn hva en svak kropp klarer. Muskelspenning gir avspenning, og dette deaktiverer deler av hjernen knyttet til frykt og fare (Isdal, 2022, s.168).

Man trenger å høre historier man kjenner seg igjen i for å minne oss på at man selv er normal. For å lykkes med normalisering må man dele erfaringer med noen det føles naturlig å dele dem med. Å dele dem med noen som ikke selv har erfaring med liknende situasjoner er lite hjelpsomt (Isdal, 2022, s.221). Gjennom å dele våre tanker, følelser og opplevelser kan vi oppleve gjenkjennelse og forståelse. Denne felles forståelsen bidrar til at det som familien i fosterhjemmet opplever blir normalisert. Det som oppleves som vanlig, eller normalt er en del lettere å leve med (Isdal, 2022, s.220). For eksempel dersom et barn har utfordringer rundt antisosial atferd, så er det helt avgjørende at fosterhjemmet evner å håndtere denne problemstillingen slik at plasseringen forblir stabil. Fosterforeldrenes mestring- og stressnivå, barnets trivsel, mestringsfølelse og sosiale evner påvirkes kraftig av antisosial adferd (Falch-Eriksen, 2018, s.22).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Metode er den fremgangsmåten man systematisk benytter for å innhente den informasjonen og kunnskapen som trengs for å belyse den aktuelle problemstillingen. Beskrivelsen av metode skal være så nøyaktig formulert at andre skal kunne foreta nøyaktig samme handlinger som en selv, og ende opp med samme resultater. Det finnes flere metoder å velge mellom, og det vil til slutt være problemstillingen som definerer hvilken metode som vil være mest hensiktsmessig å benytte (Thidemann, 2020, s 74).

Det er vanlig å skille mellom kvantitativ, kvalitativ og litteraturstudie som metode. Ved kvantitativ metode benyttes ofte spørreundersøkelser med faste svaralternativer. Her er det om å gjøre å skaffe breddekunnskap innenfor temaet man skal belyse. Det vil si at man på mange undersøkelser får et lite utvalg antall opplysninger. Spørsmål som «hvor ofte», eller «hvor mye» er hjelpsomme for å gi forskeren svar i målbare, faste tall som er det metoden handler om. Ved kvalitativ metode er målet å samle kunnskap om menneskelige egenskaper som for eksempel forventninger, holdninger og erfaringer. Tanken er å finne en meningssammenheng med det man undersøker ved å innhente seg dybdekunnskap, som vil si at man får mange svar fra der man innhenter informasjon fra (Thidemann, 2020, s. 76). En litteraturstudie settes kunnskap som allerede er funnet av andre kilder i system (Thidemann, 2020, s.77). Å systematisere handler om å innhente litteratur, lese gjennom det kritisk og til slutt oppsummere det hele. I en litteraturstudie utforskes dybden på allerede eksisterende forskning og kunnskap, som jeg skriver mer om i delen nedenfor.

3.2 Litteraturstudie som metode

Jeg har valgt å bruke litteraturstudie som forskningsmetode i denne oppgaven. Dette har jeg gjort fordi jeg mener allerede utført forskning vil gi meg godt innblikk i problemstillingen min. Jeg kan på denne måten samle inn litteratur, kritisk gjennomgå det og til slutt oppsummere funnen mine (Thidemann, 2020, s.77). Det hadde likevel vært mulig for meg å benytte meg av kvalitativ metode. Kvalitativ metode med bruk av intervju ville gitt meg dybdekunnskap om temaet, og kanskje gitt et annet resultat enn hva litteraturstudie vil gi meg. Hensikten ved å

benytte kvalitativ metode ville i så fall ha vært å få kunnskap om fosterforeldres meninger, opplevelser, tanker og erfaringer (Thidemann, 2020, s.76). Det kan være regionale forskjeller i hvordan barnevernstjenesten oppleves, og jeg mener at dette ville da mest sannsynlig gitt utslag på tilbakemeldingene. Det ville likevel ha vært svært tidkrevende for meg som bachelorstudent å komme i kontakt med mange nok fosterhjem til å kunne på et avdekkende resultat.

Dersom jeg hadde valgt å bruke kvantitativ metode ville oppgaven være basert på tall og eksakte faktakunnskaper (Thidemann, 2020, s, 75). Oppgaven ville vært basert på statistikk innenfor problemstillingen min, og hvordan utviklingen har vært gjennom de siste årene. Fosterhjemsproblematikken og utilsiktede flyttinger er kompleks og handler mye mer enn om bare tall. På bakgrunn av dette har jeg valgt litteraturstudie fremfor kvalitativ- eller kvantitativ metode.

3.3 Datainnsamling

Jeg utførte søk gjennomført mellom 3.januar 2023 til 20.januar 2023 gjennom databasen «Oria». Søkene mine var rettet mot norske vitenskapelige artikler fra fagfelleverderte tidsskrifter skrevet på både engelsk og norsk.

Jeg startet med søkeordet «child welfare», og fikk da 468310 treff. Jeg avgrenset det så til årstall mellom 2017-2022 og fra fagfelle vurderte tidsskrifter. Etter disse avgrensningene fikk jeg 79061 treff. Jeg brukte litt tid på forskjellige relevante søkeord for å bli inspirert og finne nyttige artikler, men fant fort ut at det var nødvendig å avgrense søkene mine ytterligere.

3.3.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Ved å definere eksklusjons- og inklusjonskriterier er dette med på å avgrense mengden litteratur. Søkene man foretar seg blir mer spisset og man får mer relevante treff i forhold til den kunnskapen man ønsker seg (Thidemann, 2019, s. 83). Inklusjonskriterier kan være for eksempel fagfelleverderte artikler, publiserings år, språk, alder, kvalitative studier eller kvantitative studier. Eksklusjonskriterier handler om å avgrense informasjonen til for eksempel publikasjoner over et visst årstall, eller publikasjoner ikke utgitt i land utenfor Norge (Thidemann, 2019, s.84).

Da jeg startet å søke i Oria benyttet jeg ord som ga svært bredt resultat. Ved søk på «fosterhjem» uten avgrensninger ga det meg 450 treff. Bredt resultat var gjennomgående for de søkeordene jeg benyttet for å få relevante treff. For å unngå dette, og få best mulig treff på mine søk avgrenset jeg søket mitt til å kun gjelde fagfelle-vurderte tidsskrifter publisert mellom 2017 – 2023. At en artikkel er fagfelle vurdert betyr at den er kvalitetssjekket av minst to eksperter innenfor det aktuelle temaet (Thideman, 2019, s.67). Søkeordene jeg i hovedsak benyttet i startfasen var «fosterhjem*», «fosterforeldre*», «utilsiktet brudd*», «tilknytning i fosterhjem*».

På det første søket med søkeord «fosterhjem*» fant jeg artikkel nr 1 inkludert i oppgaven, som første treff av totalt 22 treff. Jeg forsøkte flere kombinasjoner av ordene og benyttet blant andre «fosterhjem*» OG «utilsiktet brudd*» uten at jeg fant noe av relevans. Derfor forsøkte jeg å benytte søkeord på engelsk. Jeg søkte først på «fostercare*» og fikk på dette 11 treff. Ingen artikler som jeg kunne bruke i denne oppgaven dukket opp.

Videre søkte jeg på «child welfare» AND «placement disruption». Her fikk jeg 114 treff på samme avgrenset søk. Her fant jeg artikkel nr 2 som ble inkludert i oppgaven.

Jeg ønsket å utvide søkeordene mine og fant artikkel nr 3 fant jeg ved å benytte samme avgrensningen med søkeordene «fosterforeldre*» OG «fostersøsken*». Av totalt 3 treff med disse avgrensningene og søkeordene var denne artikkelen både det første og andre treffet.

Artikkel 4 fant jeg ved å benytte søkeordene «utilsiktet*» OG «flytting*» OG «brudd*». Her fikk jeg kun opp ett treff som er artikkel nr 1 i denne oppgaven. Jeg valgte å forsøke å gå ned til årstall 2015 som avgrensning og fikk da opp to treff. Artikkel nr 4 i denne oppgaven var treff nr 1, og igjen kom artikkel nr 1 som treff nr 2. I henhold til bachelor emnets retningslinjer skal artiklene som benyttes i denne oppgaven være fra 2017 eller eldre. Jeg valgte likevel for oppgavens bredde skyld å ta med artikkel 4 fra 2015. Jeg utdyper dette mer nedenfor.

Artiklene jeg til slutt valgte fra mitt søk er nevnt nedenfor:

1. Tett oppfølging for å hindre utilsiktede flyttinger i fosterhjem (Paulsen & Ytreland, 2022).
2. “We felt completely left to ourselves”. Fosterparents` views on placement disruption (Tonheim & Iversen, 2018).

3. Fosterforeldres egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken? (Gundersen & Jessen, 2020).
4. «Utilsiktet flytting fra fosterhjem» (Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015)

Den første artikkelen valgte jeg fordi den omhandler forskning som sier noe om erfaringene til fosterforeldre, kontaktpersoner i barnevernet, veiledere i fosterhjem og rådgivere i Bufetat under Bufetats prosjekt «insentivpakke fosterhjem». Formålet med artikkelen var å finne ut hvilke momenter i oppfølgingen av fosterforeldre som kan være med på å minske utilsiktede flyttinger for barn i fosterhjem hvor det tenkes at det allerede høy risiko for brudd.

Den andre artikkelen valgte jeg fordi jeg så at dette var en forskning utført i Norge, og at det var en bred og godt utdypet studie basert på en semistrukturert undersøkelse. Dette gir rom for fleksibilitet i svarene. Dette finner jeg hensiktsmessig og tenker at det gir et bredere bilde av problemstillingen en hvis svarene var konkrete. Studien er basert på å finne årsaker til utilsiktede flyttinger fra fosterhjem i Norge. Her er det utført en undersøkelse med totalt 132 fosterforeldre som selv har opplevd utilsiktet flytting fra sitt hjem mellom 2013-2015.

Den tredje artikkelen jeg har tatt med er en spørreundersøkelse som handler om hvilke erfaringer fosterforeldres egne barn har med å ha fostersøsken, og hvilke forandringer de har opplevd at det har ført til i familien etter innflytting.

Min fjerde artikkel er i utgangspunktet 2 år for gammel i henhold til oppgavens retningslinjer. Jeg har likevel valgt å ta den med da den gir et bredere bilde av fosterforeldres erfaringer med det å være fosterhjem. Dette er en kvalitativ studie som gir meg et dybdeperspektiv innenfor det temaet jeg trengte i denne oppgaven (Thidemann, 2019, s.76).

3.4 Analyse ved hjelp av en oversiktstabell

Navn og år	Tittel	Formål	Metode	Respondenter	Sentrale tema
Paulsen & Ytreland, 2020	Tett oppfølging for å hindre utilsiktede flyttinger i fosterhjem.	Evaluere Bufetats prosjekt «insentiv pakke fosterhjem», som tar sikte på å redusere antall utilsiktede flyttinger gjennom målrettet oppfølging av fosterfamilier som har antatt høyere risiko for å ende i brudd.	Kvalitativ metode: Intervjuer med et utvalg fosterforeldr, veileder og kontaktpersoner. Det er også benyttet deskriptiv statistikk hentet fra Bufetat.	Fosterforeldre og fosterhjemskonsulenter.	Samarbeid, individuell Veiledning, støtte Anerkjennelse tilgjengelighet Oppfølging, avlastning, Frikjøp, fleksibilitet Koordinering, biologiske barn
Tonheim & Iversen, 2018	«We felt completely left to ourselves”. Foster parents` views on placement disruption.	Utforske årsaker som forårsaker utilsiktet brudd i fosterhjem.	Kvalitativ og kvantativ metode: Semi strukturt nettbasert undersøkelse	332 fosterfamilier	Stabilitet, samarbeid, veiledning, overbelastning, forhold ved barnet, anerkjennelse, støtte, mismatch, oppfølging, forhold ved barnet, forhold i hjemmet,

Kandidatnummer: 6036

					egne barn i fosterhjem,
Gundersen & Jessen, 2020	Fosterforeldres egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken?	Belyse erfaringer fosterforeldres egne barn har med å ha fostersøsken, og hvilke forandringer det har ført for dem i familien?	Spørreundersøkelse	380 unge mellom 12-25 år.	Fostersøsken, egne barn i fosterhjemmet, mismatch, Kurs, samlinger, veiledning, Avlastning, sjalusi, alder på barna i fosterhjemmet, endret familieliv, oppfølging økt konfliktnivå
Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015	Utsiktet flytting fra fosterhjem	Få kunnskap om prosessen ved utsiktet flytting fra fosterforeldres perspektiv.	Kvalitativ studie	18 fosterforeldre	Samarbeid med barnevernstjenesten, Informasjon om barnet, barnets adferd, kommunikasjonen, veiledning, komplekst, anerkjennelse,

					emosjonell støtte, tilgjengelighet,
--	--	--	--	--	-------------------------------------

3.5 Presentasjon av forskningsartikler

Artikkel 1

«Tett oppfølging for å hindre utilsiktede flyttinger i fosterhjem» av Paulsen & Ytreland (2022).

Sammendrag:

Denne artikkelen tar for seg funnene fra et forprosjekt som Bufetat startet i 2018. Prosjektet blir kalt «insentivpakke fosterhjem». Gjennom målrettet oppfølging av ulike fosterhjem med antatt forhøyet risiko for å ende i utilsiktet flytting, har målet vært å redusere akkurat det. Paulsen & Treland har foretatt kvalitative intervjuer av seks fosterhjem, to saksbehandlere, tre veiledere i forprosjektet og tre rådgivere i Bufetat. Gjennom deres analyser har de identifisert tre viktige hovedkategorier for å redusere sjansen for utilsiktet flytting.

Den første kategorien handler om praktisk tilrettelegging. Det oppleves blant annet helt essensielt for fosterforeldre med planlegging slik at de skal ha tid, energi og overskudd til barnet i en travel hverdag. Noen familier nevner viktigheten av fleksibiliteten av å være frikjøpt, og syns det også kan være godt å ha mulighet til å komme tilbake til jobb. Avlastning nevnes også av fosterhjemmene og av saksbehandlerne som et viktig tiltak. Dette for at fosterforeldrene skal få hente seg inn, men også for å få tid til biologiske barn. Den neste kategorien som handler om å få individuelt tilpasset veiledning. Saksbehandlerne forteller at det er viktig med konkret veiledning og at fosterforeldre blir anerkjent for den jobben de gjør. Fosterforeldrene sier at veiledning i konkrete situasjoner er spesielt nyttige. Veiledere og fosterforeldre er enige om at god veiledning gir emosjonell og oppbyggende støtte. Den siste hovedkategorien handler om

koordinerte tjenester. Noen fosterforeldre strever med å oppnå kontakt med sine saksbehandlere, mens noen forteller om veldig godt samarbeid. Andre igjen sier at den gode oppfølgingen fra veileder gjør opp for den manglende kontakten med saksbehandler.

Funnene indikerer at det er behov for mer veiledning og støtte til fosterforeldre enn hva lovkravet sier. Videre viser studien at det er avgjørende for fosterforeldre å ha en egen veileder som følger opp familien, anerkjenner og gir praktisk støtte. Dette bør i tillegg være en annen person enn saksbehandler. Dette er ifølge deres funn avgjørende for at fosterforeldre klarer å stå i oppdraget. Analysene impliserer tydelig et behov for tettere oppfølging av fosterforeldre enn det som inngår i den ordinære oppfølgingen av fosterhjem i dag. Frikjøp, godt samarbeid, forutsigbarhet, avlastning og veiledning nevnes også som viktige tiltak. Dette krever ansatte som er tilgjengelige.

Artikkel 2

“We felt completely left to ourselves”. *Fosterparents`views on placement disruption*. Tonheim & Iversen (2018).

Sammendrag:

Denne kvalitative og kvantitative, semi strukturerte nettbaserte undersøkelsen, er gjennomført på 332 fosterfamilier. Av disse 332 var det 206 familier som hadde opplevd brudd. Deltagerne ble videre komprimerte til kun de familiene som selv valgte å avslutte fosterhjemsavtalen. Dette gjaldt 132 fosterfamilier. Studiens funn forteller oss at det er forhold knyttet til barnet som synes å være den årsaken som går mest igjen hos deltagerne. Det pekes på at dette må ses i sammenheng med oppfølgingen barnet får fra barnevernet og bekymringen for egne biologiske barn. Denne studien viser at brudd i fosterhjem kan være et resultat av en rekke kombinerte faktorer. Det påpekes altså at prosessen bak en utilsiktet flytting er komplisert og at et brudd består ofte av en serie faktorer som virker inn på hverandre. Årsaken til manglende oppfølging fra barnevernet kan også ses i sammenheng med tidspress, høy arbeidsmengde og høy turnover i bransjen. Dette impliserer at for at saksbehandlere har et klart behov for mindre arbeidsbelastning og mer tid til oppfølging til hver sak.

Artikkel 3

«Fosterforeldrenes egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken?» Gundersen & Jessen (2020).

Sammendrag

Denne spørreundersøkelsen har tatt for seg 380 barn og unge mellom 12-25 år som bor i sitt biologiske hjem sammen med fostersøsken. Hovedmålet med denne undersøkelsen er å få innsikt i disse barnas erfaringer og meninger rundt det å leve med fostersøsken. Barnas spørreskjema besto av 26 spørsmål og påstander med faste svaralternativer, men også ett åpent kommentarfelt helt til slutt. Dette ga barna mulighet til å fylle ut mer om det de var opptatt av.

Nesten alle barna i undersøkelsen sier at de har et godt forhold til sine fostersøsken. Det er ganske få som har et ønske om at fostersøskenet skal flytte. De barna som har dårlig relasjon til fostersøsken, ønsker mye oftere at barnet skal flytte enn de som har en god relasjon. Studien viser også at de som er jevngamle med fostersøsken eller har flere fostersøsken, oftere ønsker at fostersøsken skal flytte. Det er flere som sier at det tar tid å venne seg til man kanskje får mindre oppmerksomhet fra foreldrene. Det nevnes også at det å etablere en god relasjon til fostersøskenet tar tid. Mange av barna i undersøkelsen viser forståelse for at foreldrene er nødt til å vie tid og oppmerksomhet til fosterbarna, men flere påpeker viktigheten av at foreldrene prioriterer å sette av tid til dem. Funnene viser at dersom foreldrene setter av nok alenetid med egne barn, kan det lette prosessen med å godta det nye barnet inn i familien. Undersøkelsen indikerer altså at hensynet til biologiske barn er den mest vanlige årsaken til at fosterhjemmet tenker på å si opp avtalen.

Funnene viser at det er et behov for at barneverntjenesten snakker med foreldrene om hvordan barna deres, uavhengig av alder, kan reagere, og gi råd om nødvendig. Funnene indikerer også at det er behov for at barneverntjenesten har god informativ dialog med fosterforeldres egne barn. Jo mer barna forstår, jo lettere er det for dem å forholde seg til fostersøskenet.

Artikkel 4

«*Utilsiktet flytting fra fosterhjem: en kvalitativ studie av fosterforeldrenes erfaringer*» av Ødegård, Lohne & Willumsen (2015).

Sammendrag

Denne kvalitative studien tar for seg fosterforeldrenes opplevelse av prosessen rundt en utilsiktet flytting. Deltagerne var 18 fosterforeldre som hadde opplevd utilsiktet flytting innen et år før studien ble gjennomført. Mange fosterforeldre i studien opplevde glede ved å bli fosterhjem. Fosterforeldrene åpner seg om hvordan deres forventninger var kontra hvordan det ble. Det var bred enighet blant fosterforeldrene om at manglende og dårlig kommunikasjon og informasjon i forkant så vel som underveis var problemfullt. Samtidig åpner de opp for at utfallet hadde vært annerledes dersom de hadde fått bedre oppfølging og annerkjennelse underveis i oppdraget. For fosterforeldre som opplevde mye adferd i hjemmet var det betydningsfullt at de følte seg anerkjent og støttet. Studien viser at prosessen bak en utilsiktet flytting er kompleks og påvirkes ofte av flere forhold. Det vises også til at en utilsiktet flytting skjer etter en prosess fosterforeldrene har vært gjennom, og kommer sjeldent plutselig. Funnene impliserer at barnevernstjenesten samarbeider, opprettholder kommunikasjonen og informerer fosterhjemmet som likeverdige samarbeidspartnere.

4.0 Funn og diskusjon

I denne delen skal jeg presentere funnene fra valgte artikler for å svare på problemstillingen. Det skal jeg gjøre ved å se på risikofaktorene jeg har funnet som kan ses i sammenheng med at plasseringen ender med en utilsiktet flytting. Jeg vil også se hva funnene sier om hva barnevernstjenesten bør følge opp med av tiltak.

Ut fra min analyse er det tre risikofaktorer som gjentar seg i de inkluderte artiklene. Den første risikofaktoren handler om samarbeid mellom barnevernstjenesten og fosterhjemmet, den andre om forhold omkring barnet som bor i fosterhjemmet og den tredje risikofaktoren om fosterforeldrenes egne barn i fosterhjemmet.

4.1 Samarbeid mellom barnevernstjeneste og fosterhjem

Den første risikofaktoren som utpeker seg mest i samtlige av mine valgte artikler handler om barnevernstjenestens sitt samarbeid med fosterhjemmet. Dårlig samarbeid mellom barnevernstjenesten og fosterhjem er den risikofaktoren som blir påpekt mest i artikkel 2 Faktorer som dårlig samarbeid, manglende oppfølging og veiledning, dårlig match mellom barnets behov og fosterforeldrenes kapasitet, samt følelsen av å ikke bli anerkjent og lyttet til nevnes som temaer innenfor denne risikofaktoren (Tonheim & Iversen, 2018, s.93). Art 1 har funnet tre hovedkategorier som barnevernstjenesten bør se på som betydningsfulle for å hindre utilsiktet flytting. Den første kategorien handler om praktisk tilrettelegging, den andre om individuelt tilpasset veiledning og den tredje om koordinerte tjenester (Paulsen & Ytreland, 2022, s.28). Alle disse tre kategoriene handler samlet sett om hvordan barnevernstjenesten kan bistå fosterhjemmene på ulike måter. I flere tilfeller i art 3 nevnes dårlig samarbeid med barnevernstjenesten i sammenheng med barnets adferd og det faktum at fosterforeldre føler seg overbelastet (Tonheim & Iversen, 2018, s.93).

Mange barn i fosterhjem har en desorganisert tilknytningsstil. Disse barna har ingen strategi å forholde seg til sine omgivelser på og kan ofte opptre aggressivt, straffende og avvise den omsorgen fosterhjemmet ønsker å tilby dem. Fosterforeldre kan ha vansker med å forstå disse barna (Sundt, 2016, s.402). Barn med utrygg tilknytning har i tillegg ofte større negative følelsesmessige uttrykk. Ofte er dette en strategi de benytter for å ikke måtte håndtere enda mer avvisning fra omsorgspersoner (Smith, 2008, s.25).

Noen av foreldrene i undersøkelsen i art. 2, fortalte om generelt dårlig samarbeid, mens andre igjen utdypet at de ikke følte at barnevernstjenesten hadde tillit til dem. De følte seg heller ikke seg hørt, anerkjent, validert og respektert av barnevernstjenesten (Tonheim & Iversen, 2018, s.93). Funnene indikerer her at manglende anerkjennelse er en risikofaktor. Dersom fosterforeldre opplever at barnevernstjenesten ikke har tillit til dem er det nærliggende å tenke at barnevernstjenesten burde være enda tettere på fosterhjemmet. Andre fosterforeldre i samme undersøkelsen opplevde at samarbeidet med barnevernstjenesten opplevdes bra helt til fosterhjemmet etterspurte mer støtte, veiledning og oppfølging. At fosterhjemmet har krav på råd, støtte og veiledning er nedfelt i lov (FOR, 2003, §7). Videre sier loven også at oppfølgingen skal tilpasses den enkelte familie. Det er Bufetat som har ansvaret for at fosterhjemmene får den oppfølgingen de har krav på (FOR, 2003, §3 2.ledd).

En av deltakerne i art. 2, fortalte at de som fosterhjem etterspurte hjelp i 9 måneder før de til slutt endte med å si opp fosterhjemsavtalen. Først etter barnet var flyttet ut fikk barnet den hjelpen som fosterforeldrene så lenge hadde etterspurt. Barnet flyttet omsider så tilbake til fosterhjemmet. Denne hendelsen understreker viktigheten av forebyggende samarbeid og oppfølging mellom barnevernstjenesten og fosterhjemmet (Tonheim & Iversen, 2018, s.93). At fosterforeldre i art 3 ikke føler seg anerkjent og validert støtter opp om de samme funnene i art 2. Dette er svært uheldig for barnet som igjen må oppleve brudd. Disse tilknytningserfaringene danner grunnlaget for hvordan de ser på seg selv (Smith, 2008, s.24). Deres indre arbeidsmodell utvikles basert på erfaringer de har med sine omsorgspersoner, og sier noe om det eksisterer tillit og graden av den mellom omsorgspersoner og barnet (Sundt, 2016, s.401). I dette tilfellet erfarte barnet at det måtte flytte, for så å kunne komme tilbake igjen. Barnets opplevelser og følelser barnet sitter med etter denne erfaringen vites ikke. Men det er grunn til å anta at barnet ikke opplevde å føle tilhørighet og beskyttelse i fosterfamilien som Schibbye (2017) nevner som vesentlig for at barnet skal ha en trygg tilknytning til sine omsorgspersoner (s.102).

Flere fosterforeldre uttrykker at de ikke har fått tilstrekkelig, eller riktig informasjon om barnet før det flyttet inn. Dette viser at manglende eller dårlig informasjon også er en risikofaktor. I mange tilfeller har dette ført til mismatch mellom familien og barnet (Tonheim & Iversen, 2018, s.93). Barnevernstjenesten største utfordring er å rekruttere nok riktige fosterhjem som kan møte barnas behov (NOU 2018:18, s.22).

I tillegg til dette kan selve flyttingen føre til adferdsendring, og slå både positivt og negativt ut i fosterhjemmet. På en side kan den manglende informasjonen være positivt for barnets del. På

den måten at det får starte med nye blanke ark sammen med en ny familie som ikke forhåndsdømmer dem. På den andre siden er det forståelig at fosterhjemmet ønsker mest mulig informasjon om barnet som skal flytte inn hos dem. Dette både for å ivareta familien og ta et rettferdig valg ovenfor seg selv. Funn i art 4 forteller oss at fosterforeldre også her har opplevd utilstrekkelig informasjon om barnets situasjon før barnet flyttet inn. En fosterfar sier:

«Altså informasjon! Det er forferdelig viktig, så du veit i forkant hva du går til, ja, det er viktig å få informasjon om ungen. Og i mange, mange tilfeller så veit ikke barnevernet alt heller. Det er vi som må fortelle dem. Det er vi som oppdager ting. Derfor kan oppgaven bli tyngre enn hva vi forespeila før ungen kom» (Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015, s.174).

Funnene fra studien i art 3 forteller oss at det etterlyses et sted hvor også egne barn i fosterhjemmet kan bli forstått, og hvor de kan ha samtaler med mennesker fra barnevernet som kan bistå dem med deres spørsmål (Gundersen & Jessen, 2020, s.209). Deltagere i art 4 som hadde negativ erfaring med saksbehandler nevnte tilgjengelighet og tydelig kommunikasjon som viktige faktorer (Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015, s.177).

Funnene i artiklene viser at dårlig eller manglende samarbeid mellom fosterhjem og barnevernet er en risikofaktor. Barnevernstjenesten er pliktet til å sikre fosterhjemmet og barnet stabilitet under omsorgsplasseringen. Falch-Erichsen (2018) nevner at det bør foretas en analyse av hva som kan skape ustabilitet i plasseringen underveis i forløpet (s.21). For å få til dette krever det at saksbehandlere har tid og overskudd til utførelsen.

4.2 Forhold ved barnet i fosterhjemmet

Risikofaktorer som går igjen i artiklene rettes mot ulike forhold som handler om barnet som har flyttet i fosterhjemmet. I både artikkel 1 og 2 trekkes adferdsvansker og alder på barnet som mulige risikofaktorer som øker sjansen for en utilsiktet flytting (Ytreland & Paulsen, 2022, s.22 & Tonheim & Iversen, 2018, s.91-94). Adferdsvansker er nevnt i artikkel 1 som en av de mest vanlige årsakene til brudd, men det nevnes også at en faktor alene ikke kan være årsaken til en utilsiktet flytting (Ytreland & Paulsen, 2022, s.22). Alderen på fosterbarnet ved fosterhjems plassering har direkte innvirkning, og risikoen for utilsiktet flytting øker da med barnets alder (Ytreland & Paulsen, 2022, s.23). Brudd i relasjoner, og flere flyttinger kan ende opp med at fosterbarnet får tilknytningsproblemer, manglende stabilitet og problemer med å

ha tillit til andre (Ytreland & Paulsen, 2022, s.22). Mange barn som har flyttet fra sine fosterhjem 4 ganger eller flere, fylte kriteriene for en form for tilknytningsforstyrrelse (Sundt, 2016, s.533). Eldre barn har mer erfaring og historie. Dette kan ha sammenheng med funnene i artikkel 1 og 2 som sier at eldre barn har større risiko for å ende med utilsiktet flytting.

I tillegg kan barn som vokser opp med følelsesmessige utilgjengelige personer ifølge Smith (2008) ha større sjanser for å få negative følelsesmessige reaksjoner. For noen barn blir dette deres strategi for å beskytte seg selv mot avvisning fra omsorgspersoner (s.25). Derfor er det viktig at fosterbarn har stabile levevilkår, hvilket krever tålmodighet, tid og relasjonsbygging. Det er fosterforeldre som på barnevernets vegne deres fastsatte rammer som er barnets omsorgsgiver etter barnevernet har overtatt omsorgen for et barn (bvl, 2021, § 5-4 2.ledd). Fosterforeldre skal dog ikke være alene om ansvaret for fosterbarn. Ansvaret skal deles med barnevernstjenesten (NOU 2018:18, s.11).

Barnevernstjenesten har et ansvar for å være fleksibel og løsningsorientert slik at fosterhjemmet og barnet får den oppfølgingen de har behov for (NOU 2018:18, s.18). Flexibiliteten må gjenspeiles i oppfølgingstiltakene som tilbys, og styres av fosterbarnets og fosterfamiliens behov for å sikre at tiltaket blir tilpasset hjemmets behov. Måltrette tiltak inn mot familien vil også ha mulighet for økonomisk besparelse ettersom det vil være mer effektiv hjelp og behovet for oppfølging vil kanskje reduseres på sikt. Oppfølgingen og veiledningen inn mot til fosterhjemmet må derfor være tilpasset den enkelte familie og også være dynamisk ettersom behovet til barnet og familien vil endres over tid (NOU 2018:18, s.12).

Slik jeg tolker det vil tiltak som ikke har effekt, kan i verste fall gjøre situasjonen verre. Et eksempel på dette kan være avlastning for fosterhjemmet som er presentert i artikkel 1. For barn med atferdsvansker er det spesielt viktig at arenaene der barnet ferdes er i kontakt med hverandre og slår ring om fosterbarnet slik at det blir en stabil helhet i omsorgen og oppfølgingen fra alle hold. Etablerer ikke fosterhjem og avlastningshjem denne kontakten kan barnet sitte igjen med en todelt omsorgsbasis som ikke prater sammen om barnets fungering og daglige liv. Denne mangelen på kontakt vil også gå utover stabiliteten i omsorgssituasjonen som vi allerede har slått fast er en viktig faktor for å unngå utilsiktet flytting. At denne kontakten mellom arenaene er signifikant støttes opp av fosterhjemsutvalget som ble opprettet i 2018

(NOU 2018:18, s.12). Samtidig er det også viktig å sikre at omsorgen til barnet er utviklingsstøttende og god slik at tilknytningen mellom barn og omsorgspersoner styrkes (Sundt, 2016, s.403).

Funn i art 2 viser at fosterforeldre finner det vanskelig å håndtere voldelig og aggressiv adferd, og dette kan skape frykt og en følelse av hjelpeløshet (Tonheim& Iversen, 2018, s.94). For å håndtere hverdagens krav med fosterbarn bør fosterforeldrene være så godt rustet fysisk og psykisk som mulig (Isdal, 2022, s.168). I en krevende hverdag kan det være krevende å få tid til fysisk aktivitet og mentale pauser. Bør barnevernstjenesten tilrettelegge for å gjøre dette mer tilgjengelig for fosterforeldre? Standardiserte økonomiske betingelser vil kraftig redusere fosterforeldres behov for å forhandle med barnevernstjenesten (NOU 2018:18, s.22). På den måten kan de benytte kontakten med barnevernstjenesten på andre mer nyttige saker. At fysisk og psykisk helse blant barna i fosterhjem er en risikofaktor for at en utilsiktet flytting skjer støttes også opp i artikkel 2 (Tonheim & Iversen, 2018, s.91).

4.3 Egne barns erfaringer

Grunnlovens paragraf 104, barnelovens paragraf 31 og barnekonvensjonens artikkel 12 poengterer at alle barn har rett å si sin mening, bli hørt, og å medvirke i saker som angår dem. Samtidig som EMK art 8 nr 1. og Grl § 102 1.ledd forteller oss at både voksne og barn har krav på respekt for privat – og familieliv.

Fosterhjemsavtaler er laget mellom barnevernstjenesten og andre voksne. Vi vet at det i 80% av norske fosterhjem bor biologiske barn (Gundersen & Jessen, 2020, s.197). Det er foreldrene som har det lovpålagte ansvaret for å lytte til egne barn, dette i henhold til barneloven § 31. Noen biologiske barn kan ha et ønske om å ikke bli involvert i saker hva angår deres nye fostersøsken og barnevernet, mens andre er svært nysgjerrige. Ifølge undersøkelsen til Gundersen & Jessen (2020) må saksbehandlere i barnevernstjenesten vurdere om det er i deres mandat å snakke med de biologiske barna i familien, eller om det vil være å invadere barnas privatliv (Gundersen & Jessen, 2020, s, 107). Om barna som ikke ønsker å involveres egentlig sitter inne med mange tanker og på den måten bygger opp til bekymring hos foreldre kan dette være en risikofaktor.

I art 3 kommer det frem at barn og unge ønsker å ha noen å prate med når de opplever relasjonen til sine fostersøsken som vanskelig. 78 % av barna sier at de har noen å snakke med, og bare

7% sier de prater med en kontaktperson i barnevernstjenesten (Gundersen & Jessen, 2020, s.207). Det er altså 22% som ikke har, eller velger å ikke benytte seg av en samtalepartner når relasjonen oppleves vanskelig. Dette kan på en side være deres mestringsstrategi, eller det kan ha andre årsaker som feks at det trengs å finne andre innganger til disse barna. Foreldre bør lytte med øyne og øre og være ekstra observante for de stille barnas behov. Det er foreldre som kjenner barna sine, og har best mulig grunnlag for å forstå deres reaksjoner og handlinger. Dette funnet understreker viktigheten av de juridiske rammene som fosterhjem lever under. I dette tilfellet sier loven FOR § 3 2.ledd at fosterhjemmet har rett til veiledning og opplæring. Med dette forstås det også at barna som bor i fosterhjemmet også har samme rettigheter (Sundt, 2016, s.386). For å redusere risikofaktoren som handler om egne barn bør barnevernstjenesten i større grad se på fosterhjems plassering som en helhet, og ikke et hjem med bare fosterforeldre. Barna som bor i fosterhjemmet, bør i større grad inkluderes i oppfølgingen og veiledningen.

Artikkel 3 viser at hensynet til biologiske barn er den årsaken som er mest oppgitt dersom fosterhjemmet vurderer å si opp avtalen (Gundersen & Jessen, 2020, s.198). Saksbehandlere må ha dette i bakhodet når de foretar en vurdering på om en slik samtale vil være hensiktsmessig eller ikke. På den ene siden kan en generell forståelse av eventuelle diagnoser og reaksjoner være med på å øke toleransen mot fosterbarna. På denne måten kan barna kanskje få empati for fosterbarnet. Isdal (2022) sier at empati er viktig møte med mennesker som strever med vonde ting (s.168). På den andre siden er det viktig for saksbehandlere å ikke overskride lover og etiske grenser ved å gi for mye informasjon til barna. Det viktigste er at de barna som har behov for en viss forståelse av situasjonen får dette gjennom en åpen, ærlig og inkluderende samtale. Funnene indikerer i art 3 at jo mer fosterforeldrenes egne barn forstår, desto lettere er det for dem å forholde seg til fostersøskenet (Gundersen & Jessen, 2020, s.210.)

I resultatene fra studiene i art 3 kommer det frem at det er ønskelig fra barna i familiens side med flere samlinger og kurs. Målet er å treffe andre familier og barn med forståelse for deres situasjon. Barna oppgir at de ønsker kunne gjøre det beste for fostersøskenet sitt og for å best mulig forstå adferden deres (Gundersen & Jessen, 2020, s.209). Et barn fra studien sa:

Kandidatnummer: 6036

«Jeg ser hvordan min fosterbror sliter med vanlig oppførsel. Jeg prøver å hjelpe. Men, blir ganske oppgitt. Syns det burde være egne møter eller kurs for fostersøsken. Sånn at vi kan lære mer om hva som er lurt å gjøre og si og sånn» (Gundersen & Jessen, 2020, s.209).

Isdal (2022) sier noe om at mennesker trenger å høre historier man kan kjenne seg igjen i for å bli minnet om at våre reaksjoner og følelser er normale. For at dette skal skje må barn få dele erfaringene sine med andre barn og familier som selv er i lignende situasjoner. Ved å dele erfaringer med noen som ikke selv har erfaringer vil ikke være til hjelp (s.221). Funnene i art 3 påpeker at det er nødvendig at barneverntjenesten prater med foreldrene om hvordan deres barn reagerer på deres egen hjemmesituasjon og deretter gi råd og veiledning videre. Funnene bekrefter også behovet for at barneverntjenesten bør informere og samtale med fosterforeldres egne barn (Gundersen & Jessen, 2020, s.210).

Funnene indikerer at barnevernstjenesten, uavhengig av om barna i hjemmet ønsker veiledning og oppfølging eller ikke, må tenke relasjonsbygging og forebygging. Samtaler med barn man ikke har en relasjon til, vil sjeldent komme naturlig. Slik jeg ser det, vil man gjennom å legge til rette for samtale med barna kan de kanskje få muligheten til å oppleve at de er betydningsfulle og involverte. På den måten kan de voksne hjelpe barna å unngå å føle seg maktesløse, og vil på den måten redusere stressbelastningen de kanskje opplever (Gundersen & Jessen, 2020, s.210). Dette vil igjen kunne ha mulighet for å redusere den risikofaktoren i forbindelse med utilsiktede flyttinger pga biologiske barn.

6.0 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven identifisert risikofaktorer knyttet til utilsiktet flytting fra fosterhjem og sett på hva dette impliserer for barnevernstjenestens arbeid. Jeg har identifisert følgende risikofaktorer: samarbeid mellom barnevernstjeneste og fosterhjem, forhold ved barnet i fosterhjem og egne barns erfaringer – disse risikofaktorene bygger på flere under elementer da oppgaven viser at en fosterhjems plassering er kompleks, og at det er viktig at risikofaktorer blir tatt tak i og jobbet med for å unngå en utilsiktet flytting.

Samarbeidet mellom barnevernstjeneste og fosterforeldre er den risikofaktoren funnene indikerer kan ha mest å si for forebygging av utilsiktede flyttinger. Det kommer frem i oppgaven at årsaker som er mest oppgitt for et brudd, alltid har flere andre årsaker bak seg. Det vil si at det i utgangspunktet kanskje ikke var samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernstjenesten som var problemet i utgangspunktet, men for eksempel at det trengtes veiledning og råd i forbindelse med barnets adferd, eller egne barns reaksjoner. Fosterforeldre kan bli frustrerte over den manglende tilgjengeligheten og kommunikasjonen fra barnevernstjenesten sin side. Dette eksempelet tydeliggjør hvordan godt samarbeid med barnevernstjenesten kan redusere risikoen for at en utilsiktet flytting skjer ved å være tilgjengelig og fleksible. Mange av funnene indikerer at problemer kan løses i samarbeidet mellom barnevernstjenesten og fosterhjemmet. Funnene impliserer til barnevernstjenesten at det trengs tettere og mer veiledning til fosterhjemmene. Dette kan med fordel være en annen person enn saksbehandler. Frikjøp av fosterforeldre, avlastning og veiledning er viktige tiltak som ser ut til å ha avgjørende betydning, og kan være med på å redusere risikoen for en utilsiktet flytting. Videre impliserer funnene at forutsigbarhet, fleksibilitet og godt samarbeid rundt barnet er viktige suksessfaktorer. Da kreves det saksbehandlere som er tilgjengelige når fosterhjemmet har behov for det (Ytreland & Paulsen, 2020, s.34). Det bør settes av nok ressurser slik at barnevernet beholder sine ansatte. På den måten vil saksbehandlere få mer erfaring og økt kompetanse, men samtidig må arbeidsbelastningen pr saksbehandler reduseres (Tonheim & Iversen, 2018, s.96). Det hjelper lite å ha ansatte som har erfaringskompetanse dersom de ikke har overskudd til å gjøre nytte av sin kunnskap.

I tillegg viser funn at det er et behov for at barnevernstjenesten informerer og snakker med barna til fosterforeldre slik at de lettere kan forholde seg til fostersøskenet sitt (Gundersen &

Jessen, s. 210). Som tidligere nevnt har det kommet frem i oppgaven at veien frem til en utilsiktet flytting er kompleks. Funnene impliseres at godt samarbeid, god kommunikasjon og informasjon til fosterhjemmene er viktig for barnevernstjenesten å tenke på. Dette vil underbygge at fosterhjemmet føler seg som likeverdige samarbeidspartnere og på den måten også bidra til at de føler seg støttet og anerkjent (Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015, s.178 & Tonheim & Iversen, 2018, s.24).

Det bør fokuseres mer på relasjonsbygging og oppfølging av eksisterende tiltak fremfor å stadig slukke branner som resultat av manglende oppfølging og veiledning. Hvordan dette praktisk skal gjennomføres og håndteres bør forskes mer på. Jeg mener funnene viser at man bør finne balansegangen mellom å ivareta og forsterke allerede etablerte fosterhjem, samtidig som man etterstreber å kunne tilby den roen saksbehandlere trenger for å kunne følge opp fosterhjemmet på den måten de ønsker og behøver. Barnevernstjenesten og fosterhjemmet må sammen for å skape et meningsfylt og bedre liv for barnet. Hverken fosterforeldre eller barnevernstjeneste klarer å oppnå det alene. Utdfordringen slik jeg tolker det er at barnverntjenesten har for høy arbeidsbelastning blant de ansatte i barnevernstjenesten, høy turnover, mangel på tid og ressurser. Barnevernsansatte må ha tid, energi og ressurser nok til å tilpasse veiledning og oppfølgingen av hele fosterhjemmet for å sikre at det nye hjemmet til barnet forblir det som i utgangspunktet er tanken bak flyttingen. Fosterfamiliens dynamikk, kultur, hverdag og egenskaper skal tilpasses for å imøtekomme det nye barnets historie, kultur og personlighet. Noen ganger vil kanskje barn og fosterfamilie være en så dårlig match at det gjerne også er til barnets beste at en ny flytting skjer.

6.0 Litteraturliste

Backe-Hansen, E., Christiansen, Ø., Havik, T. (2013). *Utsiktet flytting fra fosterhjem. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring** **45 sider s.13-58**

Barnevernsloven.(2021). Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97).Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>

Bunkholdt, V. (2018). *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring*. Gyldendal***6 sider s.16-18, 179-181**

Falch-Erichsen,A.(2018). *Stabilitet i fosterhjem Internasjonal forskning om barnets behov for trygghet og forutsigbarhet*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring* **40 sider s. 3-43**

FOR. (2003). *Forskrift om fosterhjem*. (FOR-2003-12-18-1659). Lovdata.

<https://lovdata.no/forskrift/2003-12-18-1659>

Grunnlova.(1814).Kongerikets Noregs grunnlov (LOV-1814-05-17).Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/1814-05-17-nn>

Gundersen,T, & Jessen, T, J. (2020). Fosterforeldres egne barn: Hvordan synes de det er å ha fostersøsken?. *Norges Barnevern*, 97(3), 196-213.<https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-03-04>

Isdal, P. (2022). *Smittet av vold, om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelperyrkene*. Fagbokforlaget***27 sider s.167-173, s.203 – 224**

Menneskerettsloven. (1999). Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>

NOU 2018:18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Barne- og likestillingsdepartementet, Fosterhjemsutvalget***169 sider S.5-173**.

Oftedahl, M. (2019, 10/09) Norge dømt i Strasbourg i Strand Lobben-saken.

Fosterhjemsforeningen. [FK-5-19-Norge-dømt-i-Strasbourg-i-Strand-Lobben-saken.pdf](https://www.fosterhjemsforening.no/medlemsnyheter/2019/10/09/norge-domt-i-strasbourg-i-strand-lobben-saken)
([fosterhjemsforening.no](https://www.fosterhjemsforening.no))

Paulsen, V. & Ytreland, K. (2020). Tett oppfølging for å hindre utilsiktede flyttinger i fosterhjem. *Norges Barnevern*, 99(1), 20-36. <https://doi.org/10.18261/tnb.99.1.3>

Regjeringens fosterhjemstrategi. (2021, 10.mai). *Et trygt hjem for alle*. Regjeringen, 3-23.
[211196-regjeringens-fosterhjemstrategi-web.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/211196-regjeringens-fosterhjemstrategi-web.pdf) ***20 sider**

Schibbye L.A-L. (2017). *Relasjoner. Et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Universitetsforlaget***16 sider s. 101 – 103, s. 210-224**

Smith, L. (2008). *Tilknytning og barns utvikling*. Høyskoleforlaget* **39 sider s.16-26 s.85-114**

Sundt, H. (Red). (2016). *Fosterhjemshåndboka (utg.7.)*. Kommuneforlaget***552 sider s.25-577**

Kandidatnummer: 6036

Thidemann, I-J. (2020). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter* (2.utg.).
Universitetsforlaget.

Tonheim, M, & Iversen, C,A. (2018). “We felt completely left to ourselves.” Foster parents' views on placement disruption. *Child & Family Social Work*, 24(1), 90-97.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12585>

Ødegård, A, Lohne, M, & Willumsen, E. (2015). Utilsiktet flytting fra fosterhjem: En kvalitativ studie av fosterforeldrenes erfaringer. *Norges barnevern*, 92(3), 168-181.

Selvvalgt pensum: 941 sider.